

ผลของตัวแบบสัญลักษณ์ การชี้แนะ และการเสริมแรงทางบวก
ต่อการเพิ่มการปฏิบัติสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กพิการ เนื่องจากสมอง

นางสาวสุวรรณา วิริยะประยูร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาจิตวิทยา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2529

ISBN 974-566-878-8

011593

11809031x

EFFECTS OF SYMBOLIC MODELS PROMPTING AND POSITIVE REINFORCEMENT
ON INCREASING SOCIAL INTERACTION OF CEREBRAL PALSY CHILDREN

Miss Suwanna Viriyaprayoon

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education

Department of Psychology

Graduate School

Chulalongkorn University

1986

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ผลของคว้แบบสัญลักษณ์ การชี้แนะ และการเสริมแรงทางบวก
ต่อการเพิ่มการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กพิการ เนื่องจากสมอง

โดย

นางสาวสุวรรณา วิริยะประยูร

ภาควิชา

จิตวิทยา

อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรมหาบัณฑิต

.....

(รองศาสตราจารย์ ดร. สรชัย พิศาลบุตร)

รักษาการในตำแหน่งรองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติราชการแทนรักษาการในตำแหน่งคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
..... ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. ชุมพร ยงกิตติกุล)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กาญจนา โภคสิทธิ์สุกุล)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประไพพรรณ ภูมิวิศิสาร)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์   ผลของตัวแบบสัญลักษณ์ การชี้แนะ และการเสริมแรงทางบวก
 ต่อการเพิ่มการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กพิการ เนื่องจากสมอง
 ชั่วคราว
 ชื่อผู้ศึกษา   นางสาวสุวรรณา วิริยะประยูร
 อาจารย์ที่ปรึกษา   ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต
 ภาควิชา   จิตวิทยา
 ปีการศึกษา   2528

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ การชี้แนะ และการเสริมแรงทางบวกต่อการเพิ่มการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กพิการเนื่องจากสมอง กลุ่มตัวอย่าง เป็นเด็กพิการเนื่องจากสมอง ซึ่งมีระดับการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมต่ำ อายุ 5 - 13 ปี ใน ศูนย์ฟื้นฟูเด็กพิการ โรงพยาบาลเลิดสิน จำนวน 10 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 5 คนกลุ่ม ควบคุม 5 คน โดยใช้การทดลองแบบมีกลุ่มควบคุมทดสอบก่อนการทดลอง หลังการทดลองและ ติดตามผล แบ่งการทดลองเป็น 5 ระยะ ระยะที่ 1 เป็นระยะข้อมูลพื้นฐาน ระยะที่ 2 เป็นระยะการเสนอตัวแบบสัญลักษณ์ ระยะที่ 3 เป็นระยะการเสนอตัวแบบสัญลักษณ์รวมกับการชี้แนะ ระยะที่ 4 เป็นระยะการเสนอตัวแบบสัญลักษณ์รวมกับการชี้แนะและการเสริมแรงทางบวก และระยะที่ 5 เป็นระยะติดตามผล การทดลองแบ่งเป็นระยะละ 5 วัน สัปดาห์พฤติกรรม ทั้ง 2 กลุ่มทุกวัน กลุ่มละ 30 นาที ในช่วงเวลาเล่นอย่างอิสระ

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการทดสอบค่า t (t-test) และการทดสอบการแจกแจง ทวินาม พบผลการวิจัยว่า กลุ่มทดลองมีพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเพิ่มมากกว่ากลุ่มควบคุมในระยะการเสนอตัวแบบสัญลักษณ์ ระยะการเสนอตัวแบบสัญลักษณ์รวมกับการชี้แนะ ระยะการเสนอตัวแบบสัญลักษณ์รวมกับการชี้แนะและการเสริมแรงทางบวก และระยะติดตามผลอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบว่า พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กในระยะ การเสนอตัวแบบสัญลักษณ์เพิ่มมากกว่าระยะข้อมูลพื้นฐาน ระยะการเสนอตัวแบบรวมกับการชี้แนะเพิ่มมากกว่าระยะการเสนอตัวแบบสัญลักษณ์ ระยะการเสนอตัวแบบสัญลักษณ์รวมกับการชี้แนะ และการเสริมแรงทางบวกเพิ่มมากกว่าระยะการเสนอตัวแบบสัญลักษณ์รวมกับการชี้แนะ และระยะติดตามผลเพิ่มมากกว่าระยะข้อมูลพื้นฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

Thesis Title   Effects of Symbolic models Prompting and Positive
                         Reinforcement on Increasing Social Interaction of
                         Cerebral Palsy Children

Name   Miss Suwanna Viriyaprayoon

Thesis Advisor   Assistant Professor Sompoch Iamsupasit, Ph.D.

Department   Psychology

Academic Year   1985

ABSTRACT

The purpose of this research was to study the effects of Symbolic models Prompting and Positive Reinforcement on Increasing Social Interaction of Cerebral Palsy children. The subjects were ten 5 - 13 years old who have low level of social interaction from Lerdsin Hospital. These ten subjects were assigned to the experimental and the control group. The ABCDF Control group design was used in this study which A is a Baseline phase, B is a Symbolic models phase, C is a Symbolic models and Prompting phase, D is a follow-up phase, Prompting and Positive Reinforcement phase and F is a follow-up phase. The experiment was divided into the sections which consisted of five days. In the free play time, behavior of each group was observed for 30 minutes everyday.

The data were analyzed through the t-test and Binomial Distribution. The result showed that there was significant difference at the .05 level on social interaction behavior between the experimental group and the control group for the Symbolic models Prompting and Positive Reinforcement phase and the follow-up phase. On the other hand, it showed that there was significant difference at the .05 level on social interaction behavior from phase to phase.

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอรำลึกถึงพระคุณของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต ผู้เป็นควัแบบ และเป็นผู้ชี้แนะในการสร้างคุณค่าแก่ชีวิต และทราบซึ่งอย่างยิ่งในความเอื้ออาทร ห่วงใย ความช่วยเหลือ การสร้างพลังใจในการแก้ปัญหาเสมอมา ผู้วิจัยขอจารึกไว้เป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตต่อไป

ขอขอบคุณอาจารย์ประชุม ลำคำวงศ์ อาจารย์ใหญ่โรงเรียนศรีสังวาลย์ ซึ่งให้ความใส่ใจ และกรุณาต่อผู้วิจัยอย่างยิ่ง อาจารย์วรุณช ปันเงิน ซึ่งกรุณาสละเวลาให้ความร่วมมือ และช่วยเหลือผู้วิจัยในการสร้างเครื่องมืออย่างคียง รวมทั้งคณาจารย์ และนักเรียนที่กรุณาแสดงเป็นตัวอย่างด้วยความตั้งใจ

ขอขอบคุณ นายแพทย์ประสิทธิ์ ศักดิ์ศรี ประธานศูนย์ฟื้นฟูเด็กพิการ โรงพยาบาลเลิศสิน อาจารย์บุราณ สุวรรณภิมมัยครูใหญ่ศูนย์ฟื้นฟูเด็กพิการ โรงพยาบาลเลิศสิน ที่กรุณาอำนวยความสะดวกทั้งในด้านข้อมูลและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ขอขอบคุณครูทุกท่าน ที่เลี้ยงและเจ้าหน้าที่ทุกคนซึ่งกรุณาให้ความร่วมมือ ความช่วยเหลือ และให้ความอบอุ่นใจแก่ผู้วิจัยตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา และที่สำคัญขอขอบคุณเด็กทุกคนในศูนย์ฟื้นฟูเด็กพิการที่ให้ความร่วมมือและให้การต้อนรับเสมอมา

ขอขอบคุณ พ.อ.สมศักดิ์ ศัลยกำธร หัวหน้ากองกิจการพลเรือน กองกำลังรักษาพระนคร อาจารย์ ดร.ประศักดิ์ หอมสนธิ หัวหน้าภาคสัตววิทยา คุณอุมาพรรณ ชูชนกลิ่น ที่กรุณาเอื้อเฟื้อเครื่องถ่ายแถบบันทึกภาพพร้อมเจ้าหน้าที่ อาจารย์ ดร.ปรีชา วิทิตโต ซึ่งกรุณาสละเวลาในการช่วยถ่ายทำแถบบันทึกภาพ อาจารย์วิวัติ แสงดาวฉาย คณะนิเทศศาสตร์ ผู้ให้ความช่วยเหลือในการตัดต่อและบันทึกเสียง

ขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์กาญจนา โกศลพิศิษฐ์กุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์นิรมล ชัยคสาหกิจ อาจารย์พลเทพ บริบูรณ์ อาจารย์บุราณ สุวรรณภิมมัย และคุณกรรณาภรณ์ นามสุใจ ที่กรุณาตรวจสอบความแม่นยำตรงตามเนื้อหาของเครื่องมือในการวิจัย

ขอขอบคุณคณาจารย์และนักเรียนโรงเรียนสามัญวัดประยูรวงศ์วชิราภรณ์ อาจารย์อรพินท์ ปิยพันธ์ และนักเรียนโรงเรียนวชิราวุธ ที่ให้ความร่วมมือในการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น และการทดสอบเครื่องมือในการวิจัย

ขอขอบคุณในความเมตตาใจของเพื่อน คุณคาร์ณี วีระไตรรงค์ ผู้แสดงในแถบบันทึกภาพ
ควัแบบและผู้ช่วยวิจัย คุณวรรณพร ยมกนัษฐ คุณวัลลี เหล่ากชธรรม ผู้ช่วยติดต่อและอำนวยความสะดวก
ความสะดวกสถานีวิจัย คุณอรพินทร อนงคมะตระกูล ผู้กรุณาให้ความช่วยเหลือด้านอุปกรณ์การ
วิจัย ทั้งให้คำปรึกษาและกำลังใจเสมอ คุณสวาท เสนทอง ผู้เอื้อเฟื้อข้อมูลและช่วยตรวจทาน
งานวิจัย คุณสุนันทา พุมวารี ผู้ให้ความช่วยเหลือและเป็นกัลยาณมิตรตลอดระยะเวลาการศึกษา คุณ
รตนา นุตมากุล คุณสุนัย บุชบากร เพื่อนผู้ห่วงใยผู้วิจัยเสมอมา

ท้ายนี้ ขอรำลึกถึงความดีงามของ "แม่" ผู้สร้างคุณค่าให้แก่ผู้วิจัยด้วยชีวิต.

สุวรรณา วิริยประยูร

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญรูปภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเสนอตัวแบบ	11
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการชี้แนะ	23
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	25
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	29
ปัญหาในการวิจัย	38
สมมติฐานในการวิจัย	38
ตัวแปรในการวิจัย	39
คำจำกัดความในการวิจัย	39
ขอบเขตการวิจัย	41
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	41
บทที่ 2 วิธีดำเนินการวิจัย	
การออกแบบการวิจัย	42
กลุ่มตัวอย่าง	42
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	44
วิธีการสร้างเครื่องมือ	45
วิธีดำเนินการทดลอง	49
การเก็บรวบรวมข้อมูล	51
การวิเคราะห์ข้อมูล	52

บทที่ 3	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	53
บทที่ 4	การอภิปรายผลการวิจัย	80
บทที่ 5	สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	87
บรรณานุกรม		93
ภาคผนวก		104
ประวัติผู้วิจัย		124

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. คารอยละและค่าเฉลี่ยร้อยละของพฤติกรรมการปฏิบัติสัมพันธ์ทางสังคมในการทดลองระยะต่าง ๆ ของกลุ่มทดลองเป็นรายกลุ่มและรายบุคคล	54
2. คารอยละและค่าเฉลี่ยร้อยละของพฤติกรรมการปฏิบัติสัมพันธ์ทางสังคมในการทดลองระยะต่าง ๆ ของกลุ่มควบคุมเป็นรายกลุ่มและรายบุคคล	55
3. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการปฏิบัติสัมพันธ์ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในระยะเส้นฐานพฤติกรรม	59
4. ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการปฏิบัติสัมพันธ์ทางสังคมของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในการทดลองระยะต่าง ๆ	60

สารบัญรูปภาพ

รูปภาพ	หน้า
1. แสดงการร้อยละและค่าเฉลี่ยร้อยละของพฤติกรรมการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในการทดลองระยะต่าง ๆ ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	57
2. แสดงแนวโน้มพฤติกรรมและค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมในการทดลองระยะต่าง ๆ ของกลุ่มทดลอง.....	62
3. แสดงแนวโน้มพฤติกรรมและค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมในการทดลองระยะต่าง ๆ ของกลุ่มควบคุม.....	65
4. แสดงแนวโน้มพฤติกรรมและค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมในการทดลองระยะต่าง ๆ ของกลุ่มทดลองคนที่ 1.....	68
5. แสดงแนวโน้มพฤติกรรมและค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมในการทดลองระยะต่าง ๆ ของกลุ่มทดลองคนที่ 2.....	69
6. แสดงแนวโน้มพฤติกรรมและค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมในการทดลองระยะต่าง ๆ ของกลุ่มทดลองคนที่ 3.....	70
7. แสดงแนวโน้มพฤติกรรมและค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมในการทดลองระยะต่าง ๆ ของกลุ่มทดลองคนที่ 4.....	71
8. แสดงแนวโน้มพฤติกรรมและค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมในการทดลองระยะต่าง ๆ ของกลุ่มทดลองคนที่ 5.....	72
9. แสดงแนวโน้มพฤติกรรมและค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมในการทดลองระยะต่าง ๆ ของกลุ่มควบคุมคนที่ 1.....	74
10. แสดงแนวโน้มพฤติกรรมและค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมในการทดลองระยะต่าง ๆ ของกลุ่มควบคุมคนที่ 2.....	75
11. แสดงแนวโน้มพฤติกรรมและค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมในการทดลองระยะต่าง ๆ ของกลุ่มควบคุมคนที่ 3.....	76
12. แสดงแนวโน้มพฤติกรรมและค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมในการทดลองระยะต่าง ๆ ของกลุ่มควบคุมคนที่ 4.....	77
13. แสดงแนวโน้มพฤติกรรมและค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมในการทดลองระยะต่าง ๆ ของกลุ่มควบคุมคนที่ 5.....	78